

HANDBOEK

DER

LAND-EN VOLKENKUNDE,

GESCHIED-, TAAL-, AARDRIJKS-
IN
STAATKUNDE

VAN

NEDERLANDSCHE INDIË,

DOOR

P. P. Roorda van Eysinga,

Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Phil. Theor. Wg. et Lit. Hum. Dootor, Hoogleraar in de Taal-, Land- en Volkenkunde
der O.-I. Besittingen, aan de Koninklijke Militaire Akademie,

Oud Kapitein Adjudaant, Lid van Binnen- en Buitenlandsche Geleerde Genootschappen.

.....
*Nederlandsch Indië wordt te weinig gekend en
gewaardeerd, maar is onze belangstelling en
onze aandacht overwaardig.*

Mr. VAN ALPHEN.

→ (III. BOEK.) ←
V. DEEL

AMSTERDAM,

BIJ L. VAN HAKKENES.

— — —
1841.

240. a. 204.

onderen spits toeloopende, legt er bamboes over heen, en dekt dat met aarde en riet of met gewassen, die langs dat pad groeijen, zoodanig, dat de slecht ziende Rhinoceros zulks niet bemerkt en zijnen gewonen weg gaande, door het bamboes henen, in eenen kuil voorover stort, waarin hij door zijne zwaarte dermate tusschen de spits toeloopende zijwanden beklemd wordt, dat hij zich niet kan verroeren, en in dien toestand van honger en woede sterft, ten zij men hem spoedig vastbinde, en de aarde op zijde van den kuil losgrave, om hem alzoo levend te vervoeren. In 1821 woonde de Schrijver eene diergelijke uitgraving van eenen Rhinoceros, in de nabijheid van *Radja Mendala* in de *Preanger Regentschappen* bij. Het dier was reeds aan verrotting onderhevig en zeer zwaar; de pooten hadden den omtrek van een tafelbord; de huid bewoog zich door de menigte zwarte wormen, die uit en in dezelve kropen en de lengte van een' duim en de dikte van eenen pijpsteel hadden. De hoorn van den Rhinoceros wordt door den inlander als een onheilwerende talisman of *Moesthiko*, en door de *Chinezen* als versterkend beschouwd.

Er zijn Javaansche scherpschutters, die den Rhinoceros tot op acht schreden laten naderen en hem, daar hij zijwaarts ziet, eenen kogel door den kop jagen. Voor tuinen en velden is dit logge veelvretende dier, dat dagelijks twee honderd ponden voedsel noodig heeft, zeer verderfelijk; doch door greppels wordt zijne toenadering belet. In zware strikken kan de Rhinoceros ook gevangen worden, en de verhalen, dat hij zich nimmer laat temmen, zijn door de ondervinding gelogenstrakt. Onder de Javaansche jagers zijn er, die zeggen, dat zij dikwerf gezien hebben, dat er op den rug van den Rhinoceros, dien zij niet konden vangen, eene schoone vrouw zat, die zij voor den Satan houden, en die hen zoodanig verzwakte, dat zij zich niet konden bewegen, terwijl sommige hunner makkers door zoodanigen Rhinoceros waren verscheurd geworden. De natuuronderzoeker G. VAN RAALTEN, (zie blz. 65, II. Boek) is op *Java* in de wildernis door eenen Rhinoceros plotseling aangevallen en met den hoorn dermate gewond, dat hij daaraan zwaar geleden heeft.

De tijger wordt overal in de minst bevolkte streken op *Java* aangetroffen; zeldzaam vertoont er zich een in de Residentie *Batavia*; maar wordt in *Bantam*, *Krawang*, de *Preanger Regent-*